

Прырода

любіць дапытлівых

Школьнікі ідуць у навуку

Ініцыятарам школьнай канферэнцыі з’яўляецца Сяргей АНУ-ПРЫЕНКА, доктар філасофскіх навук, вядучы навуковы супрацоўнік НАН РБ. Сам вучоны адзначыў: “Яшчэ на пачатку 2000-х гадоў мы падумалі — чаму б не пачаць узмацняць сувязі школы і навукі? У мяне шмат знаёмых-вучоных, якія ніколі не працавалі ў школе. А я лічу, што наадварот, трэба падтрымліваць дыялог, не трэба быць кабінетным даследчыкам”.

Адказ на пытанне “Як прыблізіць навуку да школы?” Сяргей Пятровіч знайшоў хутка — ён пачаў супрацоўнічаць з рознымі ўстановамі адукацыі. Ужо другі год вучоны вядзе ў школе №126 экалагічны гурток для вучняў старэйшых класаў. Навуковая канферэнцыя ладзілася не першы раз — сёлета навучэнцы ўпершыню заняліся сваімі праектамі. Да супрацоўніцтва падключыліся і іншыя настаўнікі — выкладчык біялогіі Ірына Новік і знаўца хіміі Лілія Васілько.

Канферэнцыя сабрала вучняў 7-11 класаў — яны прадставілі 10 праектаў, якімі займаліся на працягу навучальнага года. Як адзначыў дырэктар школы Валянцін КАНАПЛЁЎ, некаторыя маладыя даследчыкі працуюць над сваімі праектамі па некалькі гадоў. Тэмы творчых напрацовак былі самымі рознымі і нават непрадказальнымі: акрамя традыцыйных пытанняў па гісторыі, біялогіі і прыродазнаўстве, навучэнцы прадставілі ўласныя тэхнічныя вынаходніцтвы і выступалі экспертамі ў галіне кулінарыі. Але пра ўсё па парадку.

Дзеці, а дакладней, юныя навукоўцы, падышлі да даследчыцкага дэбюта сур’ёзна: у кожнага была падрыхтавана прэзентацыя, многія валодалі матэрыялам свабодна. Першы вопыт выступлення перад аўдыторыяй — момант вельмі хваляючы, адказны, і адчувалася, наколькі маладыя даследчыкі хваляваліся. Але хто ведае — магчыма, у будучым гэта будзе бліскаучае пакаленне вучоных, неаб’якавых да экалогіі? Адным капаннем у кнігах

і “Вікіпедыі” сёння мала каго можна здзівіць, і дзеці цудоўна гэта разумеюць. Менавіта таму большая частка праектаў аказалася практычнай: вопыты, эксперыменты.

Ад гісторыі да кулінарыі

Як атрымаць добры ўраджай таматаў, не выкарыстоўваючы хімічных прэпаратаў? Гэтым пытаннем задаліся вучаніца 8 класа Настасся Шамко і яе кіраўнік Ірына Міхайлаўна Новік. Настаўніца і вучаніца паставілі перад сабой цікавую задачу — вывучыць біялагічныя спосабы барацьбы з фітафатрай, а пасля абыходзіцца толькі натуральнымі спосабамі абароны ад насякомак-шкоднікаў і раслінных захворванняў. Вырошчваннем таматаў яны займаюцца ўжо два гады. Эксперыменты паказалі, што адвар шалупіння цыбулі дапамагае пазбавіцца ад чорнай ножкі, а кветкі-санітары: настурцыя і календула, пасаджаныя вакол таматаў, не дапускаюць шкодных казурак.

Праблема здабывання і ачысткі вады зацікавіла дваіх аматараў турызму, дзевяцікласнікаў Аляксандра Камко і Паўла Пасканнога. Хлопцы вырашылі зрабіць падручны фільтр, які б стаў дапаможнікам і ў экстрэмальных умовах. Канструкцыя ўжо распрацавана, але прадставіць яе вучні не змаглі, таму давялося паверыць ім на слова. Фільтр мае тры ступені ачысткі вады — праз пясок, вугаль, прыродныя антысептыкі — напрыклад, мох і гравій. Праўда, самі вынаходнікі заўважылі, што вада ў фільтры яшчэ не надта добра ачышчаецца, а само прыставанне патрабуе ўдасканалвання.

Сямён Выдрын, вучань 11 класа, задаўся правільным пытаннем — што мы ўжываем у ежу? У дакладзе пра экалагічны рацыён харчавання ён распавёў пра небяспеку геннамадыфікаваных прадуктаў, Е-дадаткаў і незразумелья для большасці складнікі прадуктаў на этикетках. Сапраўды, даволі часта мы нават не ведаем, што набываем і прапаноўваем страўніку. Сямён вырашыў давесці, што здаровае харчаванне — гэта проста, і прывёў некалькі рэцэптаў страў з беларускіх прадуктаў: салат "Грэцкі", соус з гарчыцы і журавін, тушаны гарбуз. Хлопец умее гатаваць гэтыя стравы сам.

А як зрабіць экалагічна чысты лак для драўніны? Пра гэта заду-

маліся васьмікласнікі Настасся Андрэенка, Мікалай Дзенісевіч, Аліна Ярашэўская і Настасся Шамко, а пасля правялі некалькі эксперыментаў. Напрыклад, зялёнка ў сумесі з метыларанжам і ёдам даюць каляровы лак. Дзеці паспрабавалі афарбаваць ім драўніну, але заўважылі, што ён не надта добра прасыхае.

Максім Шыхаў, дзевяцікласнік, ужо не першы год займаецца вывучэннем птушак. Юны арнітолаг паказаў і прапанаваў для выка-

рыстання новую мадэль кармушкі — двухпавярхоўку для вялікіх і малых птушак. Таксама Максім працуе над універсальным харчаваннем для іх.

Не менш цікавымі былі даклады гістарычнага кірунку: прыродная гісторыя Аўгустоўскага канала, экалагічная спадчына Храбтовічаў і прырода ў гістарычнай спадчыне Мікалая Гусоўскага. Біялагічныя даклады былі прысвечаны бульбе і сямейству ружовакветных.

Напрыканцы канферэнцыі выступіў з прамовай кандыдат біялагічных навук Алег КВІТКО, які даследуе даўгалецце чалавека. "Без экалагічнай праблематыкі, нават улічваючы медыцынскія адкрыцці, праблема прадаўжэння чалавечага жыцця не можа быць вырашана", — падсумаваў навуковец.

Школьная канферэнцыя па экалогіі скончылася, і наперадзе ў дзяцей яшчэ цэлы год даследаванняў. Дарэчы, Сяргей Пятровіч у хуткім часе збіраецца выдаць кнігу, у якой будуць сабраны творчыя праекты яго выхаванцаў. Першыя крокі ў вялікую навуку зроблены! Вопыт Сяргея Пятровіча варта пераняць іншым навукоўцам. Дзякуючы такім энтузіястам, выхаванне экалагічнай свядомасці больш не будзе праблемай для Беларусі.

Кацярына РАДЗІЮК

